

Puhe Kestävän kehityksen toimikunnassa 29.4.2010

Maa- ja metsätalousministeri Sirkka-Liisa Anttila

SUOMEN BIODIVERSITEETIN TILA

Arvoisa puheenjohtaja, hyvät ministerit ja kestävän kehityksen toimikunnan jäsenet,

Kiitos, että minulla on tilaisuus käyttää puheenvuoro tässä kokouksessanne.

Heti aluksi haluan kiittää ministeri Lehtomäkeä ajatuksesta käynnistää monivuotinen biodiversiteettiä koskeva tutkimusohjelma. Kannatan tätä ehdotusta. Vaikka tutkimustieto biodiversiteetistä on lisääntynyt menneellä vuosikymmenellä, päätöksenteon pohjaksi tarvitaan yhä lisää tutkittua tietoa. Pelkästään ilmastonmuutos tulee muuttamaan luontoamme, ja sen vaikutusta luonnon monimuotoisuuteen tulee arvioida kiireellisesti. Tärkeää on, että jo tutkimusten suunnitteluvaiheessa kiinnitetään huomiota mahdollisuuksiin soveltaa tutkimustietoa käytännössä. Toivoisin, että tutkimusohjelman rahoittajiksi löydetäisiin valtion ja mahdollisesti EU:n lisäksi runsaasti muitakin rahoittajia.

Maa- ja metsätalouden sektoriministerinä näen tärkeänä sen, että tutkimuksissa selvitetäisiin luonnon monimuotoisuutta ottaen huomioon myös taloudellisia ja sosiaalisia näkökulmia. Ministeriömme visiona on, että Suomi olisi uusiutuvia luonnonvaroja kestävästi, monipuolisesti ja tehokkaasti hyödyntävä yhteiskunta, jossa ihminen sekä luonto voivat hyvin. Ja toiminta-ajatukseemme sisältyy tavoite, että kestävän käytön periaatteen mukaan uusiutuvia luonnonvaroja käytetään siten, että niiden taloudelliset, ekologiset, sosiaaliset ja kulttuuriset arvot säilyvät vähentymättöminä myös tuleville sukupolville.

Teillä on kokousmateriaaleissanne lehtinen, jossa kuvataan Suomen biodiversiteetin indikaattoreita. Tämän vuoksi en käy läpi faktoja biodiversiteetin muutoksista, vaan keskityn puheessani maa- ja metsätalousministeriön toimiin luonnon monimuotoisuuden vähenemisen torjunnassa.

Suomen luonnon monimuotoisuuden suojelun ja kestävän käytön strategian 35 tavoitteesta 31 kuuluu maa- ja metsätalousministeriön toimikentälle. Strategian 110:sta toimenpiteestä 81 kpl:ssa MMM on joko vastuuministeriö tai osavastuussa toimenpiteen toteutuksessa. Tämä osoittaa, että ministeriömme toiminnassa luonnon monimuotoisuuden huomioon ottaminen tulee esiin useiden asioiden kohdalla.

Suomen lajien kolmannen uhanalaisarvioinnin mukaan suurimmat syyt lajien uhanalaisuuteen tai häviämiseen ovat avoimien perinne- ja muiden kulttuurialueiden sulkeutuminen hoidon ja käytön loputtua sekä metsien käytön ja käsittelyn aiheuttamat muutokset. Näihin haasteisiin olemme pyrkinneet ja pyrimme ministeriössä vastaamaan.

Monimuotoisuuden arvostaminen suomalaisissa metsissä on nykyarkeamme. Säästämme metsälain 10 §:n mukaisia elinympäristöjä. Tällaisia ovat mm. rehevät lehtolaikut ja lähteiden ja purojen lähiympäristöt. Laho- ja säästöpuita jätetään metsään sitä uudistettaessa.

Metsähallitus ottaa liiketoimintaa harjoittaessaan huomioon yleiset yhteiskunnalliset veloitteet, kuten esimerkiksi luonnon monimuotoisuuden ja luonnon virkistyskäytön. Viime vuonna Metsähallitus paransi metsälajien elinmahdollisuuksia 25,5 miljoonalla eurolla esimerkiksi jättämällä luontokohteita ja ekologisia yhteyksiä metsien käytön ulkopuolella, rajoittamalla

voimakkaasti metsien käyttöä sekä jättämällä säästöpuita ja pidentämällä metsien kiertoaikaa. Monimuotoisuussyistä asetettuja käyttörajoituksia oli Metsähallituksen talousmetsissä viime vuonna noin 215 000 hehtaarilla.

Ministeri Lehtomäki totesi, että hallituksen uusiutuvan energian paketin toteuttaminen on tehtävä niin, ettei hakkuutähteiden ja muun puun laaja hyödyntäminen köyhdytä metsäluontoa liikaa. Näitä vaikutuksia tutkitaan parhaillaan Metsäntutkimuslaitoksessa. Metsätalouden kehittämiskeskus Tapiossa tehdään energiapuun korjuu- ja kasvatussuosituksia yhteistyössä hallinnon, tutkijoiden ja sidosryhmien kanssa. Suositukset valmistuvat nyt kesällä. Niissä annetaan suosituksia siitä, kuinka luonnon monimuotoisuus pitää ottaa huomioon energiapuun korjuussa. ja kuinka monimuotoisuuden kannalta arvokkaita elinympäristöjä turvataan.

Metsäalastamme on yli 8 % suojeltu tai rajoitetussa käytössä. Määrä on ehdotonta kärkeä Euroopassa. Suojeluohjelmien laajuus on merkittävä panostus luonnon monimuotoisuuden hyväksi.

Etelä-Suomen metsien suojeluohjelma METSO on erinomainen esimerkki siitä, kuinka maanomistajat ovat lähteneet vapaaehtoisesti yhteisiin talkoisiin luonnonsuojelun edistämiseksi. METSO:sta löytyy sopiva ja toimiva keinovalikoima ja sille on varattu resursseja valtion kassasta. MMM:n hallinnonalalla Metsoon osoitettavat varat ovat nousseet vuoden 2009 8 miljoonasta eurosta vuoden 2011 12,3 miljoonaan euroon.

Maa- ja metsätalousministeriö on käynnistänyt viisi METSO-ohjelmaa tukevaa tutkimushanketta. Hankkeiden rahoitukseen on myönnetty noin 200 000 euroa per vuosi. Hankkeet liittyvät talousmetsien monimuotoisuuden lisäämiseen sekä METSO-yhteistoimintaverkostoihin. Tutkimukset valmistuvat viimeistään vuoden 2012 loppuun mennessä.

Myös maataloudessa panostetaan luonnon monimuotoisuuden edistämiseen entistä enemmän. Muutokset ovat parantaneet useiden eliölajien olosuhteita. Maatalouden ympäristötuen perinnebiotooppisopimuksia oli voimassa vuoden 2009 lopussa noin 24 000 hehtaaria. Luonnon ja maiseman monimuotoisuuden erityistukisopimukset kattoivat noin 8500 hehtaaria. Suojavyöhykesopimuksia oli 8500 hehtaarin alalla. Viime vuonna otettiin käyttöön luonnonhoitopeltojen tuki noin 130 000 hehtaarin alalla.

Valitettavasti kosteikkojen perustamiseen eivät maatalousyrittäjät ole innostuneet tavoitellulla tavalla. Näiden perustaminen ja hoitaminen on kuitenkin erittäin tärkeää vesistöjemme tilan parantamisessa. Tilakohtainen neuvonta on mielestäni avain kosteikkojen perustamisen lisäämisessä.

Hyvät kuulijat,

Tänä vuonna useissa biodiversiteettiä koskevissa puheenvuoroissa on nostettu esille, kuinka pystymme paitsi turvaamaan olemassa olevan luonnon monimuotoisuuden, mutta myös kuinka voimme pysäyttää luonnon monimuotoisuuden heikkenemisen ja kuinka ennallistaa jo osittain menetettyä monimuotoisuutta.

Suomessa on avoimesti keskusteltava siitä, mitä esteitä ja hidasteita meillä on luonnon monimuotoisuuden turvaamisessa ja mitä niiden poistamiseksi olisi tehtävä.

Lait luonnon monimuotoisuuden turvaamisessa ovat tärkeitä, mutta pelkästään niiden voimin ei tavoitteita saavuteta. Vapaaehtoinen toiminta on usein tehokkaampi tapa lisätä luonnon

monimuotoisuutta. Paikalliset asukkaat ja heidän elinkeinonsa on otettava huomioon päätöksiä tehtäessä

Biodiversiteettiä koskevia toimenpiteitä valmisteltaessa on tärkeää, että kaikki asianomaiset tahot ja sidosryhmät osallistuvat valmisteluun. Esimerkiksi Kansallinen metsäohjelma 2015:n valmisteluun osallistui tahoja niin etu- ja kansalaisjärjestöistä kuin myös useilta hallinnonaloilta. Nyt MMM:n johdolla valmisteltavassa kansallisessa suo- ja turvemaiden strategiatyössä mukana ovat niin järjestöt kuin yksityinen sektorikin.

Vastaavanlainen laaja-alainen sektori- ja asiantuntijayhteistyö on ehdoton edellytys myös Suomen biodiversiteettiä uhkaavien haitallisten vieraslajien torjunnassa. Valmisteilla olevan kansallisen vieraslajistrategian avulla pyrimme yhdessä saamaan hallintaan haitallisten vieraslajien aiheuttamat uhat.

Meillä on työn alla myös kalastuslain kokonaisuudistus. Tarkoitus on kehittää kalastuksensääätelyä ja hoitojärjestelmiä niin, että suomalaisten kalakantojen monimuotoisuus turvataan. Työssä otetaan huomioon myös vaelluskalakantoihimme liittyvä kokonaisuus. Emme voi kuitenkaan unohtaa suomalaisten mahdollisuuksia ammatti- ja virkistyskalastukseen. Tämä valtava uudistustyö tehdään huomattavan laajapohjaisena.

Valitettavasti luonto ei toimi hetkessä eivätkä luonnonsuojeluun panostamamme keinot vaikuta tuossa tuokiossa. Luonnonsuojelu on pitkäjänteistä toimintaa, jossa myös tulokset näkyvät vasta vuosien tai jopa vuosikymmenien päästä.